

KENTSEL TASARIM NEDİR?

Nilgün Çolpan ERKAN
Şehir Planlama ve İmar Hukuku
2022 Güz Yarıyılı

Mekan biçimlendirme sanatını etkileyen faktörler

- Sanayileşme ve göç
- Hızlı ve çarpık kentleşme
- Dünya savaşları ve yıkımlar
- Modern kent anlayışı
- Psikoloji ve sosyoloji bilimindeki gelişmeler
(çevre psikolojisi, davranış coğrafyası, sosyal biyoloji, mimari psikoloji, kent sosyolojisi)

Kentsel tasarımın kökleri

Antik dönem ve Rönesans'ta

19. yüzyıl Avrupa'daki Güzel Sanatlar ve

20. yüzyıl Amerika'daki Güzel Kent hareketinde
izlenebilir.

Bu yaklaşımlar kentin kamusal alanlarının
düzenlenmesini amaçlamaktadır: *kamusal alanı
biçimlendirmek.*

Sanayi kentlerinden önce de var olan 'mekan
düzenleme sanatı'nın uzantısıdır.

Modern şehircilik insanın arzularını değil
minimum gereksinimlerini çözmeye yönelik
uygulamalara neden oldu.

Modern şehircilik işlevsel öneriler getirir, işlevsel
ayrılığı esas alır, estetik ve 3. boyutu kapsam dışı
bırakır.



İnsanın birbirine ve mekana yabancılaşmasına,
Zaman-mekan algılamadaki yetersizlikler ve
kesintilere,
Uyum ve uyumsuzluklara neden oldu.

Modern şehirciliğin getirdiği sorunları aşmak,
eksikleri gidermek için çözüm **kentsel tasarımıdır**.
Kentsel tasarım modern şehirciliğin eksik
bıraktığı 'şeyleri' karşılamak üzere ortaya çıkmış
bir akımdır.

- **Tasarlama**; bir şeyin biçimini zihinde canlandırma
- **Tasarım**; bir şeyin bilinçli, anlamlı, amaçlı düzenlenmesi
- **Tasarım**; geleceğe dönük sorun çözme ve karar verme eylemi

İlk kentsel tasarımcılar

- Ebenezer Howard bir ekonomistti.
- Camillo Sitte bir sanat tarihçisiydi.
- Frederick Law Olmsted bir peyzaj mimarı ve bir sosyal aktivistti.
- Lewis Mumford bir filozof ve yazardı.
- LeCorbusier gibi en önde gelen şehir teorisyenleri mimarlar ve sanatçılardı.

Şehir kurma/planlama tarihinin büyük bir bölümünde, bir mimarın uzmanlığında gerçekleşmesi gerektiği varsayıldı.

O nedenle kentsel tasarımın ne olduğunu tanımlama çabalarının çoğunda mimari bir bakış açısı hakim olma eğilimindedir.

Geçmişten günümüze kentsel tasarım

- Cullen, 1961 «**kütle, mekan, biçim**»
- Cullen, 1964 «**kentsel tasarım = ilişkiler sanatı**»
– *kastettiği kütle-mekan ilişkileri*
- Radcliff, 1974 «**kentsel tasarımın ilgi alanı, bir grup yapının kurgusuna, çevreledikleri alanın kurgusuna dayanır**»
- Lynch ve Rodwin «**mekan, kütle, zaman, yer**»
- Rapoport, 1980 «**farklılık yaratan düzenleme**»
– *urban spatial design, urban space design*
- Broadbend, 1990 «**public design**»

RIBA – Royal Institute of British Architects

kentsel tasarım tanımı

- Sosyal, ekonomik, mekansal ve estetik yönleri olan,
- Kamu ve özel sektör yatırımlarını, kentsel çevreyi gereken şekilde düzenlemek üzere yönlendiren ve denetleyen,
- Korunması gerekli değerler aracılığı ile geçmiş ile kültürel bağlantı sağlayarak, günümüz koşullarında yeniden düzenleyen, yaşatan veya sürdüren
- Sosyal yaşamın sürdürülmesi amacıyla çalışan, toplumun isteklerine yönelik çevreyi uyarlayan,
- Plancıların ve mimarların tasarım çabalarını yönlendiren, temel ilkelerini saptayan disiplin.

Çağdaş KENTSEL TASARIMın Kapsamı



Çağdaş kentsel tasarım her zaman bir çok öğenin kompozisyonunu oluşturmak üzere düzen geliştirir ;

- Estetik bütünlük,
- Kullanıcı ve davranışı (davranış bilimleri),
- Mülkiyet ve sahiplilik,
- Kuruluşlar, kurumlar ve işletmeler,
- Yasalar,
- Teknoloji,
- Vb...

Plancıların kentsel tasarım tarifi

Yer ile topluluk arasındaki bütünleşme,
entegrasyon ve etkileşimi sağlayan disiplin.

- Planlama gelecek için düzenleme yapmak, amaca ulaşmak için araçları bir araya getirmektir.
- İmar mevzuatında mekana ilişkin 3. boyut; *yükseklik veya kütle ile ilgili kısıtlamalar*, görünürde güneş ışığına erişim gibi ölçülebilir kriterler aracılığıyla belirlenir.
- Planlamada ahlaki yargılar *(etik, kamu yararı gibi)* vardır, estetik yargılar yoktur.
- Ahlak planlamanın öznel yanı iken, estetik tasarımın öznel yanısıdır.

Kentsel tasarım $\neq$ mimarlık ve planlamanın ara kesiti

Kentsel tasarım $\neq$ mimarlık ve planlama ölçeği
arasındaki bir disiplin

KENTSEL TASARIM = MEKAN ORGANİZASYONU

- Kentsel tasarım, kent planlamasının kentin fiziksel biçimiyle ilgilenen bölümüdür.
- "Hayalgücünün ve sanatsal kapasitenin önemli rol oynadığı kent düzenlemenin en yaratıcı aşaması."

Kentsel tasarım

- Planlar ve projeler arasında aracılık eder,
- Kentsel biçiminde neyin iyi veya uygun olduğunu belirler,
- Kentin estetik yanını gözetir,
- Mekanın 3. boyutu hakkında fikir geliştirir,
- Çevre psikolojisi (*insan algısı, kimlik, anlam gibi konuları*) ile ilişkilidir,
- Anlam, zaman, iletişim ve zihinsel süreçleri kapsar (*1980 sonrası tasarıma dahil olurlar*),
- '*hoşa giden*' ile ilişkilidir.

- Geleneksel kentler **açık bir şekilde organize edilmiş, insan ölçeğinde, yönetilebilir ve estetik yerleşmelerdir.**

- Modern metropolde bu tür olumlu yanlar yoktur.

Neden bu nitelikleri yeniden kazanmak için harekete geçilmiyor?

- Yeni Şehirciler, şehirciliğin geleneksel ilkeleri olarak görülen şeye geri dönüşü savunuyorlar.

Yürünebilir şehir,

Halka açık caddeler ve meydanlar şehri,

Az katlı yüksek yoğunluklu şehir,

Donatı alanları etrafında toplanmış mahalleler,

Her türlü **tıkanıklıktan arındırılmış, çeşitlilik içeren** kentler, kentlerin çekici olmasını sağlayan özelliklerdir.



- Kentsel tasarım, geniş kapsamlı düşünceyi ifade eder.
- Çağdaş kentsel tasarım
 - *mahalleleri iyileştirmek,*
 - *trafiği sakinleştirmek,*
 - *yeni gelişimin olumsuz etkilerini en aza indirmek,*
 - *konut seçeneklerini genişletirken çeşitlendirmek,*
 - *açık alanı korumak,*
 - *sokak manzaralarını iyileştirmek ve*
 - ***genel olarak daha insancıl ortamlar yaratmak*** gibi konularla ilgilenir.
- Kentsel tasarım, eskiden “***toplum planlaması***” denen şeye benzer. Bugün, mekan merkezli bir meslek alanı olarak ortaya çıkan, plancı/mimar değil kentsel tasarımcıdır ve “**kentsel tasarım**” genellikle **daha insancıl, daha erişilebilir bir mekan düzenleme aracıdır.**